

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
Környezetvédelem**

Időszak:

2013. november

Dátum:

2013. december 30.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
GAZDASÁGKUTATÓ ZRT.

STRATEGOPOLIS
KOMMUNIKÁCIÓS TÁRSASÁG ÉS STRATÉGIAI ELEMZŐ KFT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	1
MEGHOZOTT INTÉZKEDÉSEK	2
KORMÁNYRENDELET A BEREGI KOMPLEX ÁRAPASZTÁSI ÉS ÁRTÉR-REVITALIZÁCIÓS NAGYPROJEKT TÁMOGATÁSÁRÓL	2
<i>Intézkedés</i>	2
<i>Fogadtatás és hatások.....</i>	2
<i>SWOT elemzés.....</i>	2
A HULLADÉKGAZDÁLKODÁSI REFORM HATÁSAI	4
<i>Intézkedés</i>	4
<i>Fogadtatás és hatások.....</i>	4
<i>SWOT elemzés.....</i>	6
A KÖRNYEZETVÉDELMI TERMÉKDÍJRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY HATÁSAI	7
<i>Intézkedés</i>	7
<i>Fogadtatás és hatások.....</i>	7
<i>SWOT elemzés.....</i>	8
TERVEZETT INTÉZKEDÉSEK.....	10
A 4. NEMZETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM (2014-2019) TERVEZETE	10
<i>Intézkedés</i>	10
<i>Fogadtatás és hatások.....</i>	10
<i>SWOT elemzés.....</i>	11
EGYÉB POLITIKAI TÉMÁK	12
A ZÖLDHATÓSÁG VEZETŐJÉNEK FELMENTÉSE	12
A GYŐRI AUDI-GYÁR BŐVÍTÉSE	12
KÜLPOLITIKAI ÉS NEMZETKÖZI KITEKINTÉS	14
AZ ENSZ KLÍMAVÁLTOZÁSI KERETEGYZMÉNYÉBEN ÉRDEKELT FELEK VARSÓI KONFERENCIÁJA	14
A VERESPATAKI ARANYBÁNYÁSZATI BERUHÁZÁS	15
EURÓPAI UNIÓS SZABÁLYOZÁS A MŰANYAGZACSKÓK HASZNÁLATÁNAK VISSZASZORÍTÁSÁRA.....	17

Vezetői összefoglaló

A tárgyhónapban indult a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program tervezetének társadalmi vitája. A program célja a fenntartható fejlődéshez szükséges környezeti feltételek megteremtése. A programalkotással a Kormány jogszabályi köteletségének tesz eleget, mivel a magyar jog szerint a Nemzeti Környezetvédelmi Programot hatévente el kell elkészíteni. Ennek a programnak része a Nemzeti Környezetvédelmi Alapterv is. A 3. program 2013 év végével járt le, amelynek eredményeként vették számba azt, hogy Magyarországon csökkent az üvegházhatású gázok kibocsátása, a hulladék- és a vízfelhasználás is. (Ezeknek a kedvező tendenciáknak a megjelenésében vélhetőleg nagyobb szerepe lehetett az ipari termelés visszaesésének a gazdasági világválság során.) Bár az erdőterület a programozási időszakban 20 százalékkal növekedett, azt is figyelembe kell venni, hogy az élőhelyek tovább darabolódtak, folytatódott a talajdegradáció, és nem sikerült megteremteni a természeti erőforrások megfelelő árazását sem.

Az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség (OHÜ) novemberi közlése szerint a környezetvédelmi termékdíjról szóló, 2012-től hatályos törvény alkalmazása már az első évben, szinte minden téren meghozta a kívánt eredményeket, így a többi között nagymértékben csökkent a műanyagzacskók gyártása, forgalmazása is. 2012-től megszűnt a nagy forgalmú, országos hálózattal rendelkező kereskedelmi üzletláncok addigi gyakorlata, miszerint nagy mennyiségben és ingyen adták a vásárlóknak a műanyagzacskókat. A magyar népesség évente átlagosan 300 millió műanyag reklámzacskót használt el a 2012-es évet megelőzően, 2013-ra azonban 200 millió darab alá esett ez a mennyiség.

Kétszáz ország képviselői gyűltek össze a november 11-én kezdődő, és csaknem két héten át tartó varsói klímacsúcson, melynek legfőbb napirendi pontja a 2015-ben a Kiotói Jegyzőkönyvet felváltó klímamegállapodás volt. Az ENSZ klímaváltozási keretegyezményében (UNFCCC) érdekelt felek (COP 19) miniszterei arról tanácskoztak, hogy a globális felmelegedés elleni küzdelem által megkívánt anyagi forrásokat milyen módon lehetne előteremteni. A tárgyalások hatékonyságát a gyorsan fejlődő országok (BRICS) és az unión kívüli, legfejlettebb OECD-államok között kialakult éghajlatpolitikai nézeteltérések hátráltatták, azonban a lengyel elnökség és az EU erőlködéseinek eredményeképpen sikerült egy olyan megállapodást kialakítaniuk, amely már az új típusú, megfelelőbb felelősség-megosztás irányába mutat. Ezt a felelősség-megosztási rendszert volt hivatott megalapozni a varsói klímacsúcs legfontosabb eredménye, ami egy, a 2015-ös párizsi konferencián elfogadni tervezett dokumentum előkészítése volt.

Meghozott intézkedések

Kormányrendelet a beregi komplex árapasztási és ártér-revitalizációs nagyprojekt támogatásáról

Intézkedés

A KEOP-2.1.1/2F/09-2010-0007 azonosító számú („Beregi komplex árapasztási és ártér-revitalizációs fejlesztés” című) nagyprojekt támogatásának növeléséről szóló 1821/2013. (XI. 14.) Korm. határozat értelmében a Kormány megnövelte a beregi komplex árapasztási és ártér-revitalizációs nagyprojekt támogatási összegét több mint hatmilliárd forinttal. A határozat szerint az eddigi 26,8 milliárd forint összegű fejlesztéshez 6,3 milliárd további forrást biztosított a kormány, így a projekt támogatási összege bruttó 33,1 milliárd forintra emelkedett.¹

Fogadtatás és hatások

A beregi árapasztó tározó, a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése Programon belül megvalósuló árvízvédelmi rendszer egyik elemeként, elősegítheti Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését², hiszen a 60 négyzetkilométeres beregi árapasztó tározó összesen 19 térségi település árvízi védelmét láthatja el. A 9 négyzetkilométeres Lónyai fióktározó pedig nem csak árvíz-csillapítási, hanem belvíztározási funkciót is betölthetne. A tározó a Tisza árvízszintjét hozzávetőleg 60 centiméterrel apaszkodhatná le, így több mint 250 ezer ember árvízvédeltsége válna megoldottá összesen 376 négyzetkilométeres területen.³

SWOT elemzés

Erősségek:	Gyengeségek:
▪ A Tisza-menti árvízvédelmi rendszer egyik kulcselemének megvalósítását célozza. ▪ Elmaradottabb térségbe hoz jelentős beruházást.	▪ Több négyzetkilométer értékes mezőgazdasági terület esik ki időszakosan vagy véglegesen a művelés alól.
Lehetőségek:	Veszélyek:
▪ Alacsonyan képzett munkaerő	▪ A támogatást igénylő Beregi

¹ <http://www.szon.hu/noveltek-a-beregi-arapaszto-tarozo-beruhazasi-tamogatasi/2411745>

² <http://www.geopot.hu/index/arviztarozo>

³ <http://www.geodezia.hu/a-geodezia-szerepe-a-jovo-arvizvedelmi-rendszerek-kialakitasaban/>

foglalkoztatása. ▪ A Tisza-völgy árvízi biztonságának növekedése. ▪ Árvízkarok, személyi károk elkerülése. ▪ Az árvízi mellett a belvízproblémák mérséklése. ▪ Öntözővíz visszatartása.	tározó konzorcium által elindított közbeszerzési eljárás nem zárul eredményesen. ▪ Műszaki megvalósítás hibásnak bizonyul. ▪ Az ukrajnai Tisza-szakaszon az árvízi védekezés, információszolgáltatás hiányosságai miatt a létesítmény nem tudja ellátni feladatát.
---	--

A hulladékgazdálkodási reform hatásai

Intézkedés

2012. évi CLXXXV. törvény - a hulladékról; 2013. évi CXXV. törvény - a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenység minősítéséről.

Fogadtatás és hatások

Az intézkedésekkel kapcsolatos részelemzéseket több 2012-es és 2013-as Környezetpolitikai elemzés is tartalmaz. Az alábbiakban a tárgyhónapban felmerült politikai reakciókat, új szempontokat foglaljuk össze. A Magyar Narancsban jelentetett meg nagyobb terjedelmű írást, amely a kormányzat hulladékgazdálkodási reformjának hatásaira hívta fel a figyelmet⁴. Beszámolt a Gödöllő térségében 300 ezer lakost kiszolgáló Zöld Híd Régió (ZHR) Kft. csődközel állapota, amelynek okát Zsidai Péter, a cikk szerzője, a hulladékszállító cégek államosításának, nonprofittá alakításának és a külföldi befektetők „kiszorításának” tulajdonította. 106 Pest és Nógrád megyei település hozta létre a kft.-t. Ennek száz százalékos tulajdonosa az alapító Északkelet-Pest és Nógrád Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási és Környezetvédelmi Önkormányzati Társulás (ÖT) volt.

A lap állítása szerint az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (OKF) Pest Megyei Igazgatósága vizsgálat alá vonta a társaságot, hogy az addigi 106 településen túlmenően el tud-e látni további 12, a Pilisben lévő helységet. A cég ügyvezetője, Gyenes Szilárd nyilatkozatban fejtette ki, hogy nem állt rendelkezésre se emberi, se eszközkapacitása további 60 ezer ember rendszeres kiszolgálására, és aggodalmát fejtette ki amiatt, hogy az ellátásra való kijelölés a tárgyhónapban hatályos törvény szerint már kötelező erejű lehetett. A Kormány 2013. júliusi rendelete értelmében az OKF kötelezheti az általa kijelölt szolgáltatót a szemétszállítás elvégzésére azokon a településeken, ahol ideiglenesen megszűnik e feladat. („A katasztrófavédelmi szerv az ideiglenes ellátásra elsődlegesen az önkéntes kötelezettséget vállaló, más településen hulladékgazdálkodási közszolgáltatást végző gazdálkodó szervezetet jelöli ki.”) Súlyosabb helyzetben pedig a szükségellátást is elrendelheti.

A cikk arról is beszámolt, hogy Gödöllő környéke mellett Heves megye több településén is veszélybe került a hulladékszállítási közszolgáltatás. A szolgáltatók ugyanis nem jelentkeztek a megbízásokért az önkormányzatoknál, mert 2014-től a hulladékgazdálkodási törvény felszámolta a piaci szempontok érvényesülését, mivel előírta, hogy a szolgáltatással foglalkozó cégekben az államnak vagy az önkormányzatnak többségi tulajdonság, a

⁴ <http://magyarnarancs.hu/belpol/nyakunkon-a-sok-szemet-87622>

menedzsmentben pedig szavazati többséget kell biztosítani. A cégek külföldi tulajdonosainak nem maradt érdekükben fenntartani szakmai befektetéseiket érdemi befolyásuk hiánya miatt. Emellett pedig a közszolgáltatások nonprofittá alakításáról szóló törvény miatt a Kormány kötelezheti a közszolgáltatókat, hogy a keletkezett profitot visszaforgassák a működésükbe. A kivonulás hatására a cégek sorra kezdték el felbontani az önkormányzatokkal a szolgáltatási szerződést.

A hetilap idézte a fejleményeket pozitívan értékelő Illés Zoltán környezetvédelemért felelős államtitkárt, aki szerint bár a hulladékszállítási cégek száma csökkenni és emiatt az ellátási körzetek növekedni kezdtek, a szolgáltatás nonprofitosítása miatt, a 2013-at követő egy-két évben akár 30-40 százalékkal is olcsóbb lehet a lakossági szemét elszállításának díja.

Mindezek ellenére október 28-án az ÖT a kormánytól kért segítséget. Állásfoglalásuk arról szólt, hogy az Európai Unió által támogatott rendszer fenntarthatósága megszűnt, és az új jogszabályok, illetve azok hatósági kikényszerítése mindinkább ellehetetlenítette a közszolgáltatást. Nőtt a bürokrácia is; az új szabályozás - az ÖT szerint - egymás ellen fordította a közszolgáltatót, a lakosságot és a hatóságokat, és romlott az együttműködés színvonala. Megjegyezték: a magyar állam csak az elvonásban jeleskedett, és miközben más szektorok kaptak kárpótlást, a hulladékgazdálkodásban fel sem merült a kompenzálás. „A Társulás rögzíti, hogy az önkormányzati társulási és tagönkormányzati vagyonából a folyamatosan növekvő pénzügyi hiányt pótolni nem képes. A közszolgáltatást addig és olyan mértékben tudja fenntartani, amíg a közszolgáltató drámaian romló pénzügyi helyzete ezt lehetővé teszi. Ezt követően a 230 főt foglalkoztató, 300 ezer lakost ellátó önkormányzati tulajdonú, nonprofit alapon működő közszolgáltató kényszerűen fel kell, hogy függessze tevékenységét” – írták. A kiáltványt Gémesi György, Gödöllő és Terman István, Romhány község polgármestere írta alá.

November 4-én a ZHR ügyével kapcsolatban Szabó Imre volt környezetvédelmi miniszter is tett fel kérdéseket a parlamentben. Illés Zoltán környezetügyi államtitkár válaszában Gémesi György gödöllői polgármestert tette felelőssé a problémákért: „könnyű helyzetben vagyok, mert két képviselőtársam is itt van ebben a teremben (...), az érintett társulás két településének tisztelt képviselője és polgármestere. El kell mondani, tőlük is tudom, de tőlük függetlenül is tudom, hogy a társulásban szereplő önkormányzati vezetők legalább öt éve kérik, kérelmezik, szépen kérik Gémesi urat, hiszen ő vezeti Gödöllő részéről a zöldsztársulást, adjon tájékoztatást arról, hogy mi alapján határozza meg a szemét összegyűjtésének árát, milyen beruházásokat csinált, mire ment el a pénz, a haszonnal mit csinált. S képzeljék el, tisztelt hölgyeim és uraim, öt év óta nem hajlandó ezeket az adatokat megadni. Most pedig, amikor Gödöllő jelzi, hogy nem képes vinni a társulást, bátran azt merészelem mondani, a polgármester urak támogatását is bírva, hogy adja vissza ennek a társulásnak a vezetését Gémesi úr, illetve Gödöllő nemes városa, és lesznek a társuláson belül olyan települések, amelyek majd átvilágítják az ottani gazdálkodást, megmondják az embereknek, hogy mire

ment el a pénz, hogyan kell meghatározni a díjakat, és utána mások megcsinálják majd helyette a közszolgáltatásnak minősülő szemét összegyűjtését és elszállítását” – mondta az államtitkár.

November 8-án küldött Gémesi György válaszlevelet Illés Zoltánnak. A cikk ezzel kapcsolatosan arról számolt be, hogy a szakállamtitkárt Gémesi azzal igazította ki, hogy nem a szemét összegyűjtésének árát határozzák meg, hanem a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás árát, valamint azzal cáfolta, hogy nem szolgáltatott adatokat, hogy a ZHR teljes pályázati, EU-vizsgálati anyagai, a társulási döntések, jegyzőkönyvek, árképzési dokumentáció letölthető a társulás weboldaláról, amihez Illés minisztériumának külön hozzáférése van. A beruházások megtekintéséhez azt javasolta az államtitkárnak, hogy személyesen ismerje meg az ott folyó munkát, hangsúlyozva, hogy a cég nem profitorientáltan működött. Valamint arra is felhívta Illés Zoltán figyelmét, hogy nem Gödöllő városa, hanem 106 települése jelezte tarthatatlanná vált helyzetüket. „Felszólítom önt, hogy haladéktalanul, a megszólalásával azonos szinten kérjen nyilvános elnézést az önkormányzatok tanácsától, a Zöld Híd Programnál tisztességgel és elszántan dolgozó szakemberektől és az egész hulladékgazdálkodási szakmától!” - írta a polgármester.

SWOT elemzés

Az intézkedés részletes SWOT-elemzését 2012. és 2013. közötti Környezetpolitikai elemzések tartalmazzák. Az alábbiakban csak a tárgyhónapban felmerült, új értékelési szempontokat tüntetjük fel.

Erősségek:	Gyengeségek:
	▪ Egyes hulladékgazdálkodási közszolgáltatásra kijelölt szolgáltatók számára nem állt rendelkezésre megfelelő emberi és eszközkapacitás. ▪ Az önkormányzati társulásoknál és tagönkormányzatoknál finanszírozási hiány keletkezett.
Lehetőségek:	Veszélyek:
	▪ A katasztrófavédelmi hatóság által „kényszerített” közszolgáltatás fenntartása költségesebb, a rendes üzletmenetűnél.

	▪ Hulladékgazdálkodási közszolgáltatás időleges szünetelése.
--	--

A környezetvédelmi termékdíjról szóló törvény hatásai

Intézkedés

A környezetvédelmi termékdíjról szóló 2011. évi LXXXV. törvény.

Fogadtatás és hatások

Az intézkedésekkel kapcsolatos részelemzést több, 2012. évi Környezetpolitikai elemzés is tartalmaz. Az alábbiakban a tárgyhónapban felmerült politikai reakciókat, új szempontokat foglaljuk össze.

Az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség (OHÜ) novemberi közlése szerint a környezetvédelmi termékdíjról szóló, 2012-től hatályos törvény alkalmazása már az első évben, szinte minden téren meghozta a kívánt eredményeket, így a többi között nagymértékben csökkent a műanyagzacskók gyártása, forgalmazása is. 2012-től megszűnt a nagy forgalmú, országos hálózattal rendelkező kereskedelmi üzletláncok addigi gyakorlata, miszerint nagy mennyiségben és ingyen adták a vásárlóknak a műanyagzacskókat.

A magyar népesség évente átlagosan 300 millió műanyag reklámzacskót használt el a 2012-es évet megelőzően, 2013-ra azonban 200 millió darab alá esett ez a mennyiség, így egy fő kevesebb mint 20 műanyag zacskót használt ebben az évben.⁵

Mindezt a Zöldlista-vásárlóprogram elnevezésű kampány is elősegíthette, mely a csomagolási termékek, köztük a műanyagzacskók mennyiségének visszaszorítását célozta meg, amelyet 2012-ben rendeztek meg először, és amely program során az OHÜ közel 50 ezer vásárlót tudott elérni.

A hazai termékdíjtörvény, mely elsősorban a hulladékképződés megelőzésére koncentrál és a „szennyező fizet” elvét alkalmazza, díjfizetésre kötelezi azokat, akik a környezetet hulladékként károsító terméket állítanak elő vagy elsőként hoznak forgalomba Magyarországon. Az állami költségvetésbe befolyó termékdíjakból összeálló bevételt a környezetvédelemért felelős szaktárca az ilyen termékek gyűjtésére, feldolgozására,

⁵ <http://www.szelektivinfo.hu/sajtoszoba/338-itthon-mar-visszaesett-a-muanyagzacsko-hasznalat>

hasznosítására, ezek ösztönzésére használta fel, illetve egyéb környezetvédelmi célokra is fordított ebből a kormány.⁶

Az intézkedés sikerének egyszerre oka és eredménye, hogy az ilyen csomagolóanyagok után kötelező és - a korábbiakkal szemben –kevésbé elkerülhetővé vált a termékdíj megfizetése. A szabályozás fenntartása, erősítése azért is indokolt, mert az Európai Bizottság tárgyhavi tájékoztatása szerint a csomagolásról szóló európai uniós irányelv módosítását javasolták azért, hogy minimálisra csökkenjen az 50 mikronnál vékonyabb anyagból készült műanyagzacskók használata (lásd. még a Külpolitika és nemzetközi kitekintés fejezetet). Ezeket a vékony zacskókat ugyanis az átlagosnál kevesebbszer használják újra, többnyire a szemétként végzik. A tagállamok ennek érdekében jogi és gazdasági eszközöket is bevezethetnének, termékdíjat vezethetnének be vagy akár be is tilthatnák az ilyen csomagoló anyagokat.⁷

SWOT elemzés

Az intézkedés részletes SWOT-elemzését 2012. és 2013. közötti Környezetpolitikai elemzések tartalmazzák. Az alábbiakban csak a tárgyhónapban felmerült, új értékelési szempontokat tüntetjük fel.

Erősségek:	Gyengeségek:
▪ Az intézkedésnek köszönhetően nagymértékben csökkent a műanyagzacskók forgalmazása. ▪ Elkerülhetetlenné vált a termékdíj megfizetése. ▪ Az intézkedés részeként lefolytatott szemléletformálási kampány 50 ezer vásárlót tudott megszólítani.	▪ A termékdíj-bevételnek csupán kis részét fordítja a Kormány környezetvédelmi projektek finanszírozásába, nagyobbik része a központi költségvetéshez kerül.
Lehetőségek:	Veszélyek:
▪ Az intézkedés „elébe megy” a várható európai uniós szabályozásnak, egybevág annak céljaival. ▪ A termékdíj-bevétel egy része a	▪ Csomagolóanyag-gyártással foglalkozó vállalkozások ellehetetlenülnek.

⁶ http://hvg.hu/itthon/20131106_Mar_nem_annyira_hasznaljak_a_magyarok_a_m

⁷ <http://www.szelektivinfo.hu/sajtoszoba/338-itthon-mar-visszaesett-a-muanyagzacsko-hasznalat>

csomagolóanyagok gyűjtésének, feldolgozásának, hasznosításának ösztönzésére fordítható.	
---	--

Tervezett intézkedések

A 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program (2014-2019) tervezete

Intézkedés

A Vidékfejlesztési Minisztérium november 15-én jelentette be, hogy 2014 elején elindul a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program, amelynek célja a fenntartható fejlődéshez szükséges környezeti feltételek megteremtése.

Fogadtatás és hatások

A programalkotással a Kormány jogszabályi kötelességnek tesz eleget, mivel a magyar jog szerint a Nemzeti Környezetvédelmi Programot hatévente el kell elkészíteni. Ennek a programnak része a Nemzeti Környezetvédelmi Alapterv is. A 3. program 2013 év végével járt le, amelynek eredményeként vették számba azt, hogy Magyarországon csökkent az üvegházhatású gázok kibocsátása, a hulladék- és a vízfelhasználás is. (Ezeknek a kedvező tendenciáknak a megjelenésében vélhetőleg nagyobb szerepe lehetett az ipari termelés visszaesésének a gazdasági világválság során.) Bár az erdőterület a programozási időszakban 20 százalékkal növekedett, azt is figyelembe kell venni, hogy az élőhelyek tovább darabolódtak, folytatódott a talajdegradáció, és nem sikerült megteremteni a természeti erőforrások megfelelő árazását sem.

A következő, 2014-től 2020-ig tartó uniós költségvetési időszakban a KEHOP nevű új programban 31,3 milliárd forint áll rendelkezésre, mely a 2007-2013 közti időszakban felhasznált 36 milliárd forinthez képest több mint 4 milliárd forintos visszalépést jelent. Azonban a vidékfejlesztési tárca közlése szerint más operatív programok is tartalmazznak környezetvédelmi tételeket, így ezek csökkentik a két költségvetési időszakban szereplő összeg közötti különbséget.⁸ A program célkitűzései szerint 250 ezer hektárnak vissza kellene kerülnie állami tulajdonba a nemzeti parkokban. Ez az intézkedés környezetvédelmi szempontból azért indokolt, mert hozzájárulhat az élőhelyek degradációjának és darabolódásának visszafogásához. Ugyanakkor kétséges, hogy a következő évek költségvetésében lehetséges e elkülöníteni az ehhez szükséges több milliárd forintos összeget (2013-ban 1,4 milliárd forint szerepelt erre a célra a költségvetésben).

⁸ <http://videkstrategia.kormany.hu/elkeszult-a-4-nemzeti-kornyezetvedelmi-program>

SWOT elemzés

Erősségek:	Gyengeségek:
▪ A programalkotás jogszabályi kötelezettségnek tesz eleget. ▪ Tervezet elkészítése alulról építkezve, szakmai alapokon történt. ▪ Pontos és megalapozott a tervezetbe foglalt (pl. a természetes élőhelyek állapotára vonatkozó) helyzetértékelés. ▪ Megalapozottak és indokoltak a nemzeti parki területek állami tulajdonba vonására vonatkozó célkitűzések.	▪ A KEOP-ot felváltó KEHOP támogatási kerete közel 5 milliárd forinttal kisebb. ▪ Hibás a program értékelése és az abból levont következtetés az üvegházgáz-kibocsátás csökkenésének okaival kapcsolatban.
Lehetőségek:	Veszélyek:
▪ Magyarország környezeti állapotának megóvása, javulása. ▪ A természetes élőhelyek állapotának javulása, a biodiverzitás megőrzése. ▪ Megfelelés a vonatkozó európai uniós kötelezettségeknek (pl. Natura 2000 szabályozás).	▪ A környezetpolitikai irányítás minisztériumok közötti széttagoltsága folytán, tisztázatlan marad a program végrehajtásának kormányzaton belüli felelőssége. ▪ Nem áll rendelkezésre a megfelelő összegű költségvetési forrás a programban javasolt intézkedések (pl. földvisszavásárlás) végrehajtására.

Egyéb politikai témák

A zöldhatóság vezetőjének felmentése

Tolnai Jánosnének, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség (OKTVF) főigazgatójának azonnali hatályú felmentését kérte az Együtt-PM szövetség november 15-én.

Két dologra hivatkoztak: elsőként arra, hogy a főigazgató önéletrajzában valótlanosságok állnak (Jávor Benedek országgyűlési képviselőnek, a Párbeszéd Magyarországért társelnökének szavaival élve: „tragikus hirtelenséggel” eltűnt a C típusú középfokú angol nyelvvizsga az életrajzából, doktori címe pedig egy amerikai „kamuegyetem”-től származik), illetve arra, hogy kételkednek a szervezet törvényes működésében. Az ellenzéki politikus szerint a közérdekű adatok nyilvánossága nem felel meg a törvényi előírásoknak, valamint arra is volt példa, hogy az OKTVF ügyfeleinek olyan díjakat szabott ki, melyekre nem volt jogszabályi alapja.

Emellett Fazekas Sándor vidékfejlesztési minisztert is lemondásra szólították fel, hiszen Jávor Benedek szerint vállalnia kell a politikai felelősséget, mert a miniszter eddig mindig kiállt a főigazgató mellett, amikor az OKTVF működésének hiányosságait firtatták.⁹

Az OKTVF válaszközlésében alaptalan vádaskodásnak nevezte Jávor Benedek Tolnai Jánosné főigazgatóra vonatkozó állításait. Közlésükben azt írták: elképedve álltak „az Együtt-PM társelnökének (...) alaptalan és valótlan tartalmú vádaskodása előtt”. Az OKTVF sajnálattal vette tudomásul, hogy „bizonyos személyek, politikai karrierjük esetleges sikeréért, bárkit, bármikor képesek lejáratni, alaptalanul bűncselekményekkel megvádolni, rágalmazni és bemocskolni”.¹⁰

A győri Audi-gyár bővítése

Zsák Ferenc Tibor, a Tiszántúli Környezetvédők Társulatának nevében egy beadvánnyal fordult az Európai Parlamenthez (EP). Megítélése szerint az Európai Bizottság a közösségi joggal ellentétesen véleményezte pozitívan a győri Audi gyár, az uniós Natura 2000 rendszerbe tartozó természetvédelmi területen történő bővítését. Zsák Ferenc Tibor november 25-én hallgatták meg, amely során kifejtette, hogy az EP környezetvédelmi bizottságának azért kell érdemben megvizsgálnia beadványát, mert ki kell deríteni, hogy a magyar hatóságok minden lehetséges más helyszínt megvizsgáltak-e, hiszen állítása szerint

⁹http://www.ma.hu/belfold/191937/Menesztetnek_a_politikai_szintre_emelkedett_nyelvvizsgabotranyok_elo_aldozatot

¹⁰http://hvg.hu/itthon/20131108_Javor

ezt nem bizonyították megfelelően. A petíció benyújtója szerint bár Szikszót és Dunaújvárost megvizsgálták, Budapest vagy Miskolc nem merült fel alternatív helyszínként, pedig olyan érvek állhatnak az utóbb említett város helyszínül választása mellett, mint a műszaki egyetem vagy a magas munkanélküliség. A környezetvédő szerint a beruházás kompenzálására felkínált összeg sem megfelelő, valamint a magyar hatóságok is a brüsszeli értékelés miatt állították ki a szükséges engedélyeket aggályaik ellenére.

A kérdést vizsgáló bizottság úgy határozott, hogy a kérdést napirenden tartja, és mind az Európai Bizottság, mind a környezetvédelmi bizottság véleményét kikéri. Az Európai Bizottság képviselője azonban azt mondta, hogy Brüsszel csak véleményezte a bővítési tervet, de nem kötelezte a magyar hatóságokat annak véghezvitelére. Emellett pedig felsorolta, hogy az uniós irányelvek szerint mik a feltételei a környezetvédelmi területen való beruházásnak, melyek a következők: megfelelő hatástanulmány, a beruházás máshol nem lehetséges, fontos és sürgős közérdek kötődik hozzá, valamint a fejlesztő megfelelő kompenzációt nyújt. A bizottság a magyar kormánytól származó információk alapján úgy ítélte meg, hogy az előzőekben említett feltételeknek eleget tesz a beruházó, hiszen a kapott dokumentációban az található, hogy máshol nem megvalósítható a beruházás, a kompenzációnyújtás is megfelelőnek tűnt, illetve az új munkahelyek megteremtése valóban fontos közérdeket szolgál. Az Európai Bizottság tehát úgy döntött, hogy nem lát okot arra, hogy előző döntésüket felülvizsgálják.¹¹

¹¹ http://hvg.hu/kkv/20131125_Az_EP_szakbizottsagai_ele_kerult_a_gyori

Külpolitikai és nemzetközi kitekintés

Az ENSZ klímaváltozási keretegyezményében érdekelt felek varsói konferenciája

Kétszáz ország képviselői gyűltek össze a november 11-én kezdődő, és csaknem két héten át tartó varsói klímacsúcson, melynek legfőbb napirendi pontja a 2015-ben a Kiotói Jegyzőkönyvet felváltó klíma megállapodás volt. Az ENSZ klímaváltozási keretegyezményében (UNFCCC) érdekelt felek (COP 19) miniszterei arról tanácskoztak, hogy a globális felmelegedés elleni küzdelem által megkívánt anyagi forrásokat milyen módon lehetne előteremteni. A konferencia előtt az ENSZ Környezetvédelmi Programja (UNEP) egy olyan új értékelést tett közzé¹², amelyben arra hívta fel a figyelmet, hogy ha 2020-ig a károsanyag-kibocsátás az eddigihez hasonló szinten folytatódik, akkor annak a célnak a fenntartása, hogy a globális felmelegedés növekedése 2 százalék alatt maradjon az iparosodás előtti szinthez viszonyítva, még nehezebb és költségesebb lesz.

Így a lengyel fővárosban történő tárgyalások célja az volt, hogy az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentésére az egyes, a Kiotói Egyezményt aláíró országok önként tegyék meg felajánlásukat, mert ha csak az előzőleg vállalt programot teljesítenék, akkor 2020-ra legalább 8-12 gigatonna széndioxid kerülne az atmoszférába. A konferencián résztvevők abban egyeztek meg, hogy 2020-ig 100 milliárd dollárt kell ilyen célokra fordítaniuk, de a tárgyhónap folyamán nem történt a gyakorlatban egyik ország részéről sem ebbe az irányba mutató felajánlás.¹³ A 2013. október 14-ei Környezetvédelmi Tanácson kapott mandátum alapján képviselte az Európai Unió a varsói konferencián a tagállami érdekeket, mely során arra törekedett, hogy egy rugalmas jogi keretrendszer jöjjön létre, a globális felelősségvállaláson legyen a hangsúly, és hogy 2015-ben egy olyan új klímamegállapodás keletkezzen, amely az országok gazdasági és társadalmi fejlettségi szintjét figyelembe veszi, és azok alapján írja elő a résztvevő országok vállalásait.

A tárgyalások hatékonyságát a gyorsan fejlődő országok (BRICS) és az unión kívüli, legfejlettebb OECD-államok között kialakult éghajlatpolitikai nézeteltérések hátráltatták, azonban a lengyel elnökség és az EU erőlködéseinek eredményeképpen sikerült egy olyan megállapodást kialakítaniuk, amely már az új típusú, megfelelőbb felelősség-megosztás irányába mutat.¹⁴ Ezt a felelősség-megosztási rendszert volt hivatott megalapozni a varsói

¹² <http://www.unep.org/publications/ebooks/emissionsgapreport2013/>

¹³ <http://greenfo.hu/hirek/print/2013/11/11/ma-kezdodik-varsoban-a-klimakonferencia>

¹⁴ <http://2010-2014.kormany.hu/hu/nemzeti-fejlesztési-miniszterium/fejlesztés-es-klimapolitikaert-valamint-kiemelt-kozszoigaltatasokert-felelos-allamtitkarsag/hirek/magyarorszag-udvozli-a-varsoi-ensz-klimacsucs-eredmenyeit>

klímacsúcs legfontosabb eredménye, ami egy, a 2015-ös párizsi konferencián elfogadni tervezett dokumentum előkészítése volt.¹⁵

A nemzetközi elemzések szerint a megállapodást az is elősegítette, hogy komoly előrehaladás történt a fejlődő országokat támogató finanszírozási keretrendszer kialakításában, emellett az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzések kijelölésében és az új keretrendszerbe való beépítésében. Mindemellett több fejlett ország azonnali anyagi támogatásokkal szolgálta a célok mielőbbi megvalósítását. A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium tárgyhónapban kiadott közleménye szerint a klímaegyezmény előkészítése mellett a közelmúlt magyar klímapolitikai sikereinek ismertetésére is alkalmat kínált.¹⁶ A tárca értékelése szerint a csúcstalálkozó tárgyalásain végül olyan sikeres döntések születtek, amelyek a 2015-ös párizsi találkozó felé vezető úton a varsói csúcstól fontos állomássá tették.

Az ENSZ országai abban állapodtak meg, hogy a 2020-tól kezdődő időszakra vonatkozólag 2015 első negyedévéig megteszik kötelezettségvállalásaikat. A közlemény szerint jelentős eredmények jöttek létre, melyek a fejlődő világ éghajlati kárait és veszteségeit kezelnék egy új mechanizmus formájában, és egy olyan pénzügyi keretprogramot is elfogadtak a résztvevő országok, amely az erdősítést támogatja. Az NFM közlése szerint a tanácskozáson Magyarországot Horváth Attila Imre klímapolitikáért felelős államtitkár képviselte, aki a magyarországi eredményeket ismertette. Ezek a Zöld Beruházási Rendszer, a kkv-k innovációs támogatásai, a közmű-szektor átalakítása és a Víz Világkonferencia kapcsán elért, korábban már széleskörű elismerést kiváltó eredmények. Mint írták, az ország szempontjából az ENSZ klímacsúcs fontos velejárója az éghajlati alkalmazkodás globális és uniós szakmapolitikai megerősödése. Magyarország a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia részeként dolgozta ki a nemzeti alkalmazkodás keretrendszerét.

A verespataki aranybányászati beruházás

A tárgyhónapban tovább folytatódott a román kormánynak a verespataki ciános aranybányászat engedélyezésével kapcsolatos törvényjavaslata kapcsán kialakult bel- és külpolitikai vita. Az augusztusban benyújtott törvénytervezet növelte volna az állam részesedését a majdani haszonból, és nemzeti fontosságú közhasznú projektnek nyilvánította volna a beruházást. A jobbközép ellenzék és a kormánykoalícióban részt vevő liberálisok is alkotmányellenesnek minősítették, hogy a törvénytervezet nem volt általános

¹⁵ http://unfccc.int/meetings/warsaw_nov_2013/meeting/7649.php

¹⁶ <http://2010-2014.kormany.hu/hu/nemzeti-fejlesztési-minisztérium/fejlesztés-es-klímapolitikaért-és-klíma-kezelés-ért-felelős-államtitkarság/hirek/magyarország-udvozli-a-varsói-ensz-klímacsúcs-eredményeit>

érvényű, hanem egy magánvállalkozás igényeit volt hivatott kiszolgálni. A Romániában kormányzó Szociálliberális Szövetség (USL) vezetői november 11-én azt közölték, hogy a Verespatak-törvénytervezetének elutasítását javasolják a bányaprojekt közvitájával foglalkozó parlamenti különbizottságban.¹⁷ Victor Ponta szociáldemokrata kormányfő és Crin Antonescu liberális szenátusi elnök bejelentette, hogy azért döntöttek a törvénytervezet elutasítása mellett, mert a kormánynak már nem volt lehetősége visszavonni a tervezetet. Míg a román Szociáldemokrata Párt (PSD) a Kormány törvénytervezete mellett állt, a fő koalíciós partnerük, a Nemzeti Liberális Párt (PNL) tiltakozott az ellen. A parlamenti különbizottság ezt követően az aranybányászat általános törvényi keretének módosítását kezdeményezte.

Antonescu a következőképpen fogalmazta meg álláspontjukat: „Az a közös szándékunk, hogy ne akadályozzuk a kitermelést, ne lehetetlenítsük el a fejlődést, hanem olyan jogszabályi keretet dolgozzunk ki, amely lehetőséget nyit a kitermelésre, nemcsak Verespatakon, hanem másutt is: olyan keretet, amely a román állam számára előnyös feltételeket biztosít a fenntartható fejlődéshez és a környezetvédelmi szabványok betartása mellett” - magyarázta Antonescu. Amikor a kormányfőt kérdezték arról, hogy létrejöhet-e a verespataki bányaprojekt az új szabályozás alapján, akkor Victor Ponta úgy felelt, hogy csak abban az esetben, ha az megfelel a kerettörvénynek. „Ha nem, nem. De előbb meg kell alkotnunk a (bányászati) kerettörvényt”.¹⁸

A beruházást elősegítő törvénytervezetet elutasító jelentés különbizottsági elfogadása után Eugen David, az erdélyi település megmentéséért küzdő Alburnus Maior egyesület elnöke óva intette a ciántechnológiás aranybánya-beruházás ellenzőit.¹⁹ Bár úgy látja, hogy jelentős eredmény, hogy a politikusok meghátráltak a projekt ellen demonstráló civileknek köszönhetően, azonban véleménye szerint ezzel a parlamenti döntéssel csak időt nyertek, így a ciántechnológiás bányaberuházás elindításának lehetősége továbbra is fenn áll. Az egyesületi vezető úgy gondolja, hogy a politikai vezetők azzal a céllal akarták megváltoztatni a jogszabályokat, hogy a verespataki beruházást egy nemzeti fontosságú, közhasznú projektnak nyilváníthassák, hogy lehetséges legyen a beruházó számára a szükséges területek kisajátítása.

Ezt követően tovább folytatódtak a beruházás elleni tüntetések. November 17-én a bányaberuházás ellenzői közül több százan vonultak utcára Bukarestben és Kolozsváron az illetékes parlamenti különbizottság november 11-i döntése ellenére. A tüntetők azt követelik, hogy Románia tiltsa be a ciános aranybányászatot, a Kormány terjessze fel az

¹⁷ <http://www.romania-insider.com/romanian-parliament-commission-says-no-to-gold-mining-at-rosia-montana-but-legislators-expected-to-draft-new-law/109285/>

¹⁸ <http://tizanews.org.ua/?module=news&&target=get&id=2179>

¹⁹ <http://www.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/article,PArticleScreen.vm/id/98109>

UNESCO világörökségi listájára a verespataki római kori bányákat, és mondjon le hivataláról a bányaberuházást támogató kulturális és környezetvédelmi miniszter.²⁰

Európai uniós szabályozás a műanyagzacskók használatának visszaszorítására

Az Európai Bizottság november 4-ei közlése szerint a műanyagzacskók környezetszennyező hatása miatt minden eszközt bevethetővé tenne a tagállamok számára azért, hogy azok használata csökkenjen.²¹ A csomagolásról szóló uniós irányelv módosítását indítványozta a bizottság az 50 mikronnál vékonyabb anyagból készült zacskók alkalmazásának minimálisra való csökkentésének érdekében, hiszen ezeket nagyon ritkán használják újra, a legtöbbször inkább a szemétben végzik. Ennek érdekében mind jogi, mind pedig gazdasági eszközöket is felhasználhatnak a tagállamok, termékdíjat is kivethetnek vagy meg is tilthatják az ilyen jellegű műanyagzacskók használatát. Janez Potocnik környezetvédelmi biztos elmondta, hogy évente 8 milliárd műanyagzacskó kerül kidobásra, amely jelentős károkat okoz a környezetben, azonban már eddig is akadtak olyan országok, akik jó eredményeket értek el ezen a téren, és ha még több ország csatlakozna ehhez, akkor akár 80 százalékkal is mérsékelhető lenne a szemétbe kerülő zacskók száma.

A módosítási javaslatot a tagállamok környezetvédelmi minisztereinek kérései és egy széleskörű társadalmi konzultáció után készítették el. A bizottság közlése arra is kitért, hogy 2010-ben például 98,6 milliárd szatyor került az uniós piacra, melyek nagy része olyan anyagból készült, amely mikroszkopikus méretű darabokban akár évszázadokig is fennmaradhat a környezetben. Így elmondható, hogy átlagosan egy európai uniós polgár évente 200 ilyen zacskót használ el. Ezen vékony szatyrok használatában a lengyelek, a portugálok és a szlovákok vezetnek, akiknél átlagosan évi 466 darab zacskót használ el egy fő, míg a legkevésbé a Dániában és Finnországban élő emberek használnak sok efféle zacskót, náluk évente mindössze 4 szatyor jut egy főre.²²

²⁰ <http://nepszava.hu/cikk/1003344-verespatak---folytatodott-a-tuntetessorozat>

²¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1017_en.htm

²² <http://okopack.hu/hu/cikkek/2013/11/06/eu-versus-muanyag-zacskok>